PIERWSZA ŁAWKA · ZESTAW DZIAŁOWY · JĘZYK POLSKI · KLASA 2 LO I TECHNIKUM · ZAKRES PODSTAWOWY

Dział 7. Ortografia i interpunkcja z zasadami 2026

Zasady pisowni od 1.01.2026: nie z różnymi częściami mowy, -by, wielka i mała litera (mieszkańcy, obiekty, nagrody, przymiotniki od nazw osobowych); -ji/-ii/-i, przedrostki, przyimki złożone, nosówki, skróty i skrótowce; przecinek przy zdaniach podrzędnych i imiesłowowych równoważnikach; zamierzony błąd ortograficzny. Dziewięć kart: teoria z wzorcowymi odpowiedziami, ćwiczenia, zadania typu maturalnego, dwie kartkówki (A i B) i sprawdzian (A i B) – z kluczem i zasadami oceniania.

Karta	Temat	Zadania
1	**Ortografia i interpunkcja z zasadami 2026 – najważniejsze wiadomości** Teoria w pigułce, wzorcowe odpowiedzi, rozgrzewka	4 zad. 12 pkt
2	**Ortografia i interpunkcja z zasadami 2026 – ćwiczenia** Ćwiczę umiejętności z działu	6 zad. 29 pkt
3	**Ortografia i interpunkcja z zasadami 2026 – zadania typu maturalnego** Polecenia i punktacja jak na maturze 2027	6 zad. 10 pkt
4	**Kartkówka 1: nie, -by, wielka litera – grupa A** 15 minut · 10 pkt	4 zad. 10 pkt
5	**Kartkówka 1: nie, -by, wielka litera – grupa B** 15 minut · 10 pkt	4 zad. 10 pkt
6	**Kartkówka 2: -ji/-ii/-i, przedrostki, przyimki, nosówki, skróty – grupa A** 15 minut · 10 pkt	4 zad. 10 pkt
7	**Kartkówka 2: -ji/-ii/-i, przedrostki, przyimki, nosówki, skróty – grupa B** 15 minut · 10 pkt	4 zad. 10 pkt
8	**Sprawdzian: Ortografia i interpunkcja z zasadami 2026 – grupa A** 45 minut · 30 pkt	8 zad. 30 pkt
9	**Sprawdzian: Ortografia i interpunkcja z zasadami 2026 – grupa B** 45 minut · 30 pkt	8 zad. 30 pkt

JAK KORZYSTAĆ Z ZESTAWU

- Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości z działu i pokazuje wzorcowe odpowiedzi z wyjaśnieniem – od niej warto zacząć.
- Karta 2 to ćwiczenia na tekstach, a karta 3 – zadania w formule matury 2027 (polecenia i punktacja jak w arkuszach CKE).
- Karty 4–7 to dwie kartkówki (po 15 minut), każda w grupach A i B. Karty 8–9 to sprawdzian (45 minut) w grupach A i B – te same typy zadań i ta sama punktacja, inne treści.
- Klucz na końcu zestawu zawiera odpowiedzi i zasady oceniania zadań otwartych w stylu CKE (co daje 1 pkt, a co 2 pkt).
- Osobny plik „Powtórka" zbiera najważniejsze pojęcia, lektury i konteksty, typowe błędy i test „Sprawdź się".

Materiał oryginalny. Podstawa programowa LO i technikum w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 1019). Wymagania: II.4.1–II.4.3, III.2.10.
Pisownia według zasad od 1.01.2026. Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

PIERWSZA ŁAWKA

Ortografia i interpunkcja z zasadami 2026 – najważniejsze wiadomości

Teoria w pigułce, wzorcowe odpowiedzi, rozgrzewka

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 12 pkt

PRZYPOMNIJ SOBIE

- Od **1 stycznia 2026 r.** obowiązują zmienione przez Radę Języka Polskiego *Zasady pisowni i interpunkcji polskiej*. Na egzaminach w latach **2026–2030** CKE uznaje zarówno dawną, jak i nową pisownię, ale oczekuje **konsekwencji** – ten sam wyraz zapisany w pracy zawsze tak samo. Od 2031 r. obowiązywać będzie wyłącznie nowa pisownia. W tym zestawie uczymy zasad nowych.

Zagadnienie	Dawniej (do 2025 r.)	Od 1.01.2026
nie + imiesłów przymiotnikowy	zwykle łącznie, przy znaczeniu czasownikowym dopuszczano rozdzielnie (*nie palący w tej chwili*)	**zawsze łącznie**: *niepalący, nieprzeczytany, niedokończony*
nie + przymiotnik i przysłówek w stopniu wyższym i najwyższym	rozdzielnie: *nie lepszy, nie najlepiej*	**łącznie**: *nielepszy, niełatwiejszy, nienajlepiej*
-by po spójnikach	łącznie: *czyby*	**rozdzielnie**: *czy by, albo by* (bez zmian: *żeby, gdyby, aby, jakby, choćby*)
mieszkańcy miast, dzielnic, wsi	małą: *warszawianin, krakowianka*	**wielką**: *Warszawianin, Krakowianka, Mokotowianin*
obiekty w przestrzeni publicznej	pierwszy wyraz małą: *park Kościuszki, most Poniatowskiego*	**wielką**: *Park Kościuszki, Most Poniatowskiego, Plac Zamkowy* (ale nadal: *ulica Długa*)
lokale, nagrody	*kawiarnia „Literacka”, nagroda Nobla*	**wielką**: *Kawiarnia Literacka, Nagroda Nobla*
przymiotniki od nazw osobowych	dzierżawcze wielką (*Szekspirowskie dramaty* = napisane przez Szekspira)	**małą**: *dramat szekspirowski, koncert chopinowski*; od imion na *-owy, -in, -ów* dowolnie (*Zosina / zosina lalka*)
pół-	*pół żartem, pół serio*	**łącznie**: *półżartem, półserio*
pojedyncze egzemplarze wyrobów	małą: *jeździ starym fiatem*	**wielką**: *jeździ starym Fiatem*

- **Partykuła nie. Łącznie** z rzeczownikami (*nieprzyjaciel*), przymiotnikami i przysłówkami odprzymiotnikowymi – we wszystkich stopniach (*niemiły, niemilszy, niedaleko, nienajdalej*), imiesłowami przymiotnikowymi (*niekochany, nieżyjący*). **Rozdzielnie** z czasownikami (*nie wiem*), imiesłowami przysłówkowymi (*nie wiedząc, nie zjadłszy*), formami na *-no, -to* (*nie znaleziono*), wyrazami *brak, można, trzeba, warto, wolno*, liczebnikami (*nie trzy*), zaimkami (*nie każdy*), przysłówkami niepochodzącymi od przymiotników (*nie bardzo*), wyrażeniami przyimkowymi (*nie dla mnie*). **Wyjątki – rozdzielnie**: przy przeciwstawieniu (*nie większy, ale największy*), gdy rzeczownik jest orzecznikiem (*Nie koniec jeszcze*), przy stanie pośrednim (*już nie mały, ale jeszcze nie duży*), po *bynajmniej* i *wcale* (*wcale nie radosny*).
- **Cząstki -bym, -byś, -by… Łącznie**: z osobowymi formami czasownika (*zrobiłbym*), z formami bezosobowymi typu *należałoby*, w wyrazach *aby, żeby, gdyby, jakby, choćby, czyżby, oby*. **Rozdzielnie**: po bezokolicznikach (*Skończyć by warto*), po formach na *-no, -to* (*zrobiono by*), po *można, trzeba, warto, wolno* (*trzeba by*), po *powinien* (*powinna byś*), **po spójnikach** (*czy by, albo by, to by*) i po innych częściach mowy (*My byśmy zdążyli*).

Zagadnienie	Reguła	Przykłady
-ji / -ii / -i (D., C., Ms. rzeczowników na *-ja, -ia*)	po *s, z, c* → *-ji*; po samogłosce → *-i*; wyrazy obce na *-ia* po *t, d, r, l, k, g, ch* i po *b, p, f, w, m* → *-ii*; rodzime → *-i*; *-ea* → *-ei*	*Szwecji, poezji; szyi, knieji; lilii, historii, Marii, chemii; ziemi; idei*
przedrostki *wz-, wez-* / *ws-, wes-*	przed spółgłoską dźwięczną *wz-*, przed bezdźwięczną *ws-*	*wzmocnić, wzburzyć, wezbrać; wschód, wspomóc, westchnienie*
przedrostki *roz-, bez-*	zawsze tak samo, bez względu na wymowę	*rozsądek, rozzłościć, bezsenny, bezzasadny*
przedrostek *z-* / *s-* / *ś-*	*s-* przed *p, f, k, t, c, cz, ch*; *ś-* przed *ci*; w pozostałych przypadkach *z-* (także przed *s, sz*)	*spisać, schudnąć, ściąć; zsunąć, zszyć, zstąpić*
nosówki i połączenia *om, on, em, en*	*ą* w 3. os. l.mn., B. i N. l.p. przymiotników ż.; *ę* w 1. os. l.p., B. l.p. rzeczowników na *-a*; *-om* w C. l.mn.; *-em* w N. l.p. rzeczowników męskich	*piszą; widzę tę książkę – interesuję się tą książką; wziąć, wzięła, zaczął; domom; z kolegą, z bratem*

- **Przyimki złożone** piszemy łącznie: *spod, sprzed, znad, zza, spoza, spomiędzy, ponad, poprzez*. **Wyrażenia przyimkowe** – rozdzielnie: *na pewno, w ogóle, na razie, z powrotem, po prostu, na co dzień, bez mała, przede wszystkim, od razu*. Łącznie – dawne wyrażenia, które stały się wyrazami: *naprawdę, dlatego, nadal, wkrótce, naprzeciwko, znowu, zaraz*. **Skróty**: bez kropki, gdy kończą się ostatnią literą wyrazu (*dr, nr, mgr*), ale w przypadku zależnym z kropką (*artykuł dr. Nowaka*; o kobiecie zawsze *dr*); z kropką, gdy urwane (*ul., prof., godz., tzn.*); *itd., itp., m.in., p.o.*; jednostki miar bez kropki (*kg, cm, zł*). **Skrótowce** zapisujemy wielkimi literami bez kropek (*PKP, ONZ, UJ*).

- **Wielka i mała litera – zasady, które się nie zmieniły:** małą – nazwy epok i prądów (*romantyzm, pozytywizm*; dopuszczalnie wielką), wydarzeń historycznych (*powstanie styczniowe, potop szwedzki*), dni tygodnia i miesięcy; wielką – święta (*Wielkanoc*), pierwszy wyraz tytułu utworu (*Zbrodnia i kara*), wszystkie wyrazy tytułu czasopisma (*„Kurier Codzienny”, „Przegląd Tygodniowy”*); formy grzecznościowe w listach (*Pan, Pani*).

Przecinek stawiamy	Przecinka nie stawiamy
przed zdaniem podrzędnym i po nim, gdy jest wtrącone: *Rzecki, który prowadził pamiętnik, czcił Napoleona.*	przed pojedynczym *i, oraz, lub, albo, czy, ani*: *Szedł powoli i rozglądał się.*
przy imiesłowach na *-ąc, -łszy, -wszy* – zawsze, także jednowyrazowych: *Idąc, śpiewał. Przeczytawszy list, Kmicic go podarł.*	między spójnikiem a imiesłowem: *… i wszedłszy do izby, usiadł.*
przed *a, ale, lecz, jednak, więc, dlatego* łączącymi zdania: *Był ranny, ale walczył.*	w porównaniu w zdaniu pojedynczym: *Był blady jak ściana.*
przed całym wyrażeniem *mimo że, zwłaszcza że, chyba że, podczas gdy*: *Walczył, mimo że był ranny.*	między podmiotem a orzeczeniem: *Wokulski wrócił z Paryża.*

- **Zamierzony błąd ortograficzny** w tekście artystycznym lub reklamowym jest środkiem stylistycznym: charakteryzuje postać (np. dziecko, osobę niewykształconą), tworzy komizm lub ironię, zwraca uwagę odbiorcy, oddaje wymowę. Rozpoznasz go po tym, że jest celowy i pełni funkcję w całości tekstu.

PRZYKŁADY Z WYJAŚNIENIEM

Przykład 1. Zapisz poprawnie według zasad 2026: *(nie)lepszy wynik, (nie)palący pasażer, (nie)wiedząc o tym.*

nielepszy wynik (przymiotnik – łącznie we wszystkich stopniach), *niepalący pasażer* (imiesłów przymiotnikowy – zawsze łącznie), *nie wiedząc o tym* (imiesłów przysłówkowy – rozdzielnie).

Jak myśleć: najpierw rozpoznaj **część mowy**, potem zastosuj regułę. Do 2030 r. CKE uznaje także dawną pisownię: *nie lepszy*, a przy znaczeniu czasownikowym także *nie palący*.

Przykład 2. Wstaw przecinki: *Wokulski nie mogąc zapomnieć o Izabeli wyjechał do Paryża gdzie spotkał Geista.*

Wokulski, nie mogąc zapomnieć o Izabeli, wyjechał do Paryża, gdzie spotkał Geista.

Imiesłowowy równoważnik zdania w środku zdania wydzielamy z obu stron; przed zdaniem podrzędnym (*gdzie…*) stawiamy przecinek.

Za co egzaminator liczy błąd: brak drugiego przecinka po wtrąceniu to częsty błąd w wypracowaniach.

Przykład 3. Rozstrzygnij, czy poprawnie zapisano: *Zastanawiam się, czyby nie przeczytać Lalki jeszcze raz.*

Według zasad od 2026 r. – nie: *-by* po spójniku *czy* piszemy rozdzielnie: *czy by nie przeczytać*. Do 2030 r. CKE uznaje także dawną pisownię: *czyby*. Bez zmian zostają wyrazy *żeby, gdyby, aby, jakby, choćby*.

Jak myśleć: sprawdź, czy *-by* łączy się ze spójnikiem, czy tworzy z nim jeden wyraz (*gdyby*).

ZADANIA

Zadanie 1. Zapisz wyrazy w nawiasach zgodnie z zasadami pisowni od 2026 r. ___ / 4 pkt

1. (nie)przeczytana książka – _____
2. (nie)trzeba się spieszyć – _____
3. wynik (nie)gorszy od poprzedniego – _____
4. (nie)wiedząc o niczym – _____

Zadanie 2. W którym zdaniu cząstkę *-by* zapisano zgodnie z zasadami od 2026 r.? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych. ___ / 1 pkt

A. Gdy by padało, zostalibyśmy w domu.

B. Chciał by zostać lekarzem.

C. Nie wiem, czy by zdążył na pociąg.

D. Trzebaby zadzwonić do babci.

Zadanie 3. Oceń prawdziwość zdań. Wpisz P (prawda) albo F (fałsz). ___ / 3 pkt

1. Od 2026 r. nazwy mieszkańców miast piszemy wielką literą.	**P**	**F**
2. Wyraz *ulica* w nazwie ulicy piszemy od 2026 r. wielką literą.	**P**	**F**
3. Przymiotnik *szekspirowski* piszemy małą literą.	**P**	**F**

Zadanie 4. Uzupełnij końcówki rzeczowników. ___ / 4 pkt

1. Szwecja – do Szwec____
2. lilia – bez lil____
3. szyja – na szy____
4. idea – bez ide____

PIERWSZA ŁAWKA

Ortografia i interpunkcja z zasadami 2026 – ćwiczenia

KARTA 2/9

Ćwiczę umiejętności z działu

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 29 pkt

Zadanie 1. Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

___ / 7 pkt

Mój dziennik lektur

Wczoraj wieczorem zacząłem czytać „Potop". Z początku język wydawał mi się nie zrozumiały, ale szybko się przyzwyczaiłem. Kmicic który na początku jest warchołem, bardzo mnie zdenerwował. Trzebaby go porządnie ukarać – pomyślałem. Potem jednak bohater, zrozumiawszy swój błąd zaczyna walczyć za ojczyznę.

Najbardziej podobał mi się fragment z pod Jasnej Góry. Mój kolega, poznanianin, uważa że to najlepsza książka Sienkiewicza. Ja wolę jednak „Lalkę", którą czytałem w ubiegłym miesiącu.

Tekst przygotowany do zestawu (z celowymi błędami).

1.1. Znajdź w tekście cztery błędy ortograficzne (według zasad od 2026 r.). Zapisz poprawną formę i podaj regułę.

___ / 4 pkt

1.2. Znajdź w tekście trzy błędy interpunkcyjne i popraw je.

___ / 3 pkt

Zadanie 2. Wpisz wyrazy do właściwej kolumny: *nie* łącznie czy rozdzielnie (zasady od 2026 r.).

___ / 6 pkt

nie + spełniony nie + wiedząc nie + ładniej nie + można nie + przyjaciel nie + każdy

łącznie	rozdzielnie

Kartkówka 1: nie, -by, wielka litera – grupa A

KARTA 4/9

15 minut · 10 pkt

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 10 pkt

Zadanie 1. Zapisz wyrazy w nawiasach zgodnie z zasadami pisowni od 2026 r. ___ / 4 pkt

1. To zadanie jest (nie)łatwiejsze od poprzedniego. – _____
2. Wokulski (nie)wiedział, co robić. – _____
3. Na stole leżał (nie)otwarty list. – _____
4. Rzecki, (nie)będąc pewny, milczał. – _____

Zadanie 2. Zapisz poprawnie cząstkę *-by* (łącznie albo rozdzielnie) według zasad od 2026 r. ___ / 3 pkt

1. Zastanawiam się, czy(by) nie pojechać nad morze. – _____
2. Chciał(by) zostać lekarzem. – _____
3. Warto(by) przeczytać *Lalkę*. – _____

Zadanie 3. Który zapis jest zgodny z zasadami pisowni od 2026 r.? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych. ___ / 1 pkt

A. Warszawianka spacerowała po Parku Kościuszki.

B. Turysta zatrzymał się na Ulicy Floriańskiej.

C. Sąsiad jeździ starym fiatem.

D. Laureatka nagrody Nobla spacerowała po parku.

Zadanie 4. Wyjaśnij, dlaczego piszemy *nie wiedząc*, ale *niewiedzący*. ___ / 2 pkt

_____

_____

_____

PIERWSZA ŁAWKA

Sprawdzian: Ortografia i interpunkcja z zasadami 2026 – grupa A

45 minut · 30 pkt

KARTA 8/9

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 30 pkt

Zadanie 1. Przeczytaj tekst i wykonaj zadania. ___ / 6 pkt

Tekst z błędami

Wczoraj skończyłam czytać „Lalkę". Najbardziej zaciekawił mnie pamiętnik Rzeckiego który w młodości walczył na Węgrzech. Zastanawiam się, czyby dziś ktoś wierzył tak mocno w Napoleona. Wokulski, nie mogąc zdobyć Izabeli postanowił wyjechać do Paryża. W powieści jest wiele nie zwykłych postaci: Ochocki, Szuman, Geist.

Z pod pióra Prusa wyszedł obraz Warszawy, który do dziś zachwyca warszawian. Choć powieść jest długa czyta się ją szybko.

Tekst przygotowany do zestawu (z celowymi błędami).

1.1. Wskaż trzy błędy ortograficzne (według zasad od 2026 r.). Zapisz poprawną formę i nazwij regułę. ___ / 3 pkt

1.2. Wskaż trzy błędy interpunkcyjne i je popraw. ___ / 3 pkt

Zadanie 2. Zapisz wyrazy w nawiasach zgodnie z zasadami pisowni od 2026 r. ___ / 4 pkt

1. (nie)dokończony list – _____
2. (nie)bardzo rozumiem – _____
3. jest (nie)najlepiej – _____
4. (nie)znaleziono klucza – _____

Zadanie 3. Zapisz poprawnie cząstkę *-by* według zasad od 2026 r. ___ / 3 pkt

1. Należało(by) to sprawdzić. – _____
2. Powinna(byś) odpocząć. – _____
3. Jeśli miał(by) wybór, to(by) wolał morze. – _____

Podgląd • Pierwsza Ławka

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Ortografia i interpunkcja z zasadami 2026 – kartkówki, sprawdzian, powtórka – język polski, kl. 2 LO (zakres podstawowy)

Podgląd pokazał 9 z 27 stron. Pełna wersja: 27 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Karta 1: Ortografia i interpunkcja z zasadami 2026 – najważniejsze wiadomości – 4 zadania, 12 pkt
- Karta 2: Ortografia i interpunkcja z zasadami 2026 – ćwiczenia – 6 zadań, 29 pkt
- Karta 3: Ortografia i interpunkcja z zasadami 2026 – zadania typu maturalnego – 6 zadań, 10 pkt
- Karta 4: Kartkówka 1: nie, -by, wielka litera – grupa A – 4 zadania, 10 pkt
- Karta 5: Kartkówka 1: nie, -by, wielka litera – grupa B – 4 zadania, 10 pkt
- Karta 6: Kartkówka 2: -ji/-ii/-i, przedrostki, przyimki, nosówki, skróty – grupa A – 4 zadania, 10 pkt
- Karta 7: Kartkówka 2: -ji/-ii/-i, przedrostki, przyimki, nosówki, skróty – grupa B – 4 zadania, 10 pkt
- Karta 8: Sprawdzian: Ortografia i interpunkcja z zasadami 2026 – grupa A – 8 zadań, 30 pkt
- Karta 9: Sprawdzian: Ortografia i interpunkcja z zasadami 2026 – grupa B – 8 zadań, 30 pkt Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości i pokazuje wzorcowe odpowiedzi z komentarzem.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/polski-liceum-klasa-2-dzial-07-ortografia-i-interpunkcja-z-zasadami-2026